

Muhulane

Nr 12 (386)

Detsember 2021 (jõulukuu)

Muhu leht

18. detsembril kl 10 – 14

Muhu Jõululaat
Liiva Keskväljakul

Kauplejatel registreerida
telefonil 5037407

Tervituseks talvele

Kõikjal valge lumi maas,
valendavad nurm ja aas.
Härmas iga puu ja mets,
valgeid pärle sulle poetab
härmatunud oks.

Tervituseks talvele on saanud
loodus piduehte endale.
Lagendiku serval vaatab
mustasilmne kitseke.
Liugleb suuskadel kergelt
üle hangede,
põhjamaine kargus hõõgub
punapalgedel.
Hommikuses koidukumas
liugled metsateel,
hinges ülev tunne,
pidulik on meel.

26.10.2021

Sofia Metsküla

22. detsember Muhu Koduste laste jõulupidu Liiva Keskväljakul kl 11. Osalemisest/mitteosalemisest anna teada Reedale (tel 5669 1980; reet.hobustkoppel@muhu.ee)

Piiri Taaskasutuskeskus avatud
kuni 21. detsembrini E, T, R,
L kl 10 – 15.

ISSN 1736-289X

Tokroes. Kalmer Saare pilt

Jõulutervitus

28. novembril süütasime oma kodudes ja vallakeskuses esimese adventitule. Keset kõige pimedamat aega on adventi- ja jõuluaeg valguse ning ootuse aeg, on tagasisaatamise, samas auge lootuste ja ootuste aeg, on heade soovide ning hoolimise aeg.

Tegelikult on paljudes Muhumaa kodudes ja koduakendel juba ammu näha rõõmsaid ja valgustavaid tulukesi. Küllap on selles, eriti just lastele, tilluke osa juba ka jõuluoost, aga ma usun, et oma sisetunnetes soovime me just kõige rohkem valgust ja soojust sellesse pimedasse aega.

Me elame juba peaaegu kaks aastat ühes imelikus ajas – oleme pidanud harjuma käituma teistmoodi ja ettevaatlikult, meil ei ole võimalust olnud suhelda nii nagu varasematel aegadel, oleme ära pidanud jätma mitmeid toredaid ühisüritusi – aga muhulased on

olnud tublid, targad ja mõistvad.

Hoolimata keerukatest aegadest areneb Muhumaa kenasti edasi: olgu selle kinnituseks kas või see, et sel aastal valmis Liival uus reovee puhastusseade, uue sisseade ja täiendava tootmisvõimsuse saab Liiva katlamaja, Koguvast valmib uus parkla, tolmuvaba katte said pea 5 km vallateid, koolimaja sai tuleohutumaks ja soojemaks, kõik haridusasutused said elektritootmiseks katusele päikesepaneelid, meie külates korrastatakse vanu ja ehitatakse uusi maju, meie ettevõtjad on raskuste kiuste väga toimekad jne, jne – seda kõike ei ole vähe. Ja taas on rõõm tõdeda, et ka 2021. aastal on kasvanud ka meie kõige suurema vara - meie elanike arv.

Tegelikult on head meie ümber väga palju, aga tihtipeale mattub see argipäevadesse ja me ei suuda ise seda oma argiaskeldustes hinnata.

Maailmas on niigi praegu ärev, muret ja pimedust on üksjagu. Hinnakem seda, mis meil on, ja hoiame ennast, hoiame üksteist, hoiame kokku!

Armsad muhulased!

Aitäh tegusa aasta eest! Muhumaa ilu, meie rõõm ja mure, meie tänane ning homme algab meie kodudest ja inimestest. Las need tuhanded ja tuhanded elektriküünlad muhulaste kodudes sümboliseerivad meie erksust ja soovi parema poole, aga süütame ka küünlad nende mälestuseks, keda meiega enam ei ole.

Ilusat saabuvat jõuluaega, olge terved ja tundke rõõmu hetkedest, kui saate olla oma lähedaste ning sõpradega – see on väärtus tänases kiires maailmas!

Ikka head uuel aastal ja tänan usalduse eest!

Raido Liitmäe
vallavanem

Vallavalitsuse istungitelt

Anneli Oidekivi-Saaremäli ja Siim Saaremäli perre sündis 27. oktoobril poeg **Kustav** Saaremäel.

Keidi Tammiku ja Janar Tori perre sündis 1. novembril poeg **Jakob** Tori.

Anna-Maria Orgse ja Ivar Saarkoppeli perre sündis 6. novembril tütar **Marii** Saarkoppel.

Heleri ja Hanno Naaberi perre sündis 21. novembril tütar **Hanna** Naaber.

27. oktoober
Kinnitati Muhu Lasteaia hoolekogu koosseis. Valla esindajaks määrati Kalev Kütt.

Määrati Hellamaa külas asuva Hellamaa-Võlla tee kü sihtotstarbeks 100 % transpordimaa.

Määrati Nõmmküla Külma kü uueks lähiaadressiks Akiliina.

Otsustati jagada:

- Simiste k Põllumetsa kü: Põllumetsa ja Sortsu (mtm-d),

- Vanamõisa k Vitsiku kü: Vitsiku ja Uie-Lauri (mtm-d),

- Võlla k Hansi kü: Hansi ja Ranna- niidu (mtm-d).

Eraldati toetusi külaelanike seltsitegevusele ja külade arendamisele: Käsitööselt Oad ja Eed MTÜ - mardilaadal osalemine, H. Peegel - külatelgi ost, M. Mätas - Külasema küla- kooli korraldamine.

Kooskõlastati puurkaevu asukoht:

- Linnuse k Ranna mü,

- Mõega k Uuetoa mü.

Väljastati projekteerimistingimused Paenase k Pajuoja mü üksiklamu ehitusprojekti koostamiseks.

Väljastati ehitusluba Põitse k Kers-

tiku mü puurkaevu rajamiseks.

Väljastati kasutusluba:

- Liiva k Hariduse mü koolimaja ümberehitusele (hoone osa lammutus),

- Võiküla Kadakamarja mü suvilale.

3. november

Otsustati toetada laste huvitegevust: osalemist Sepps OÜ sporditreeningutel (8 last), MTÜ Orissaare Sport huvialadel (2 last) ja laste joogas (1 laps).

Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitus.

Ajuliselt vabastati korraldatud jäätmeveost 3 kinnistut.

Otsustati jagada:

- Paenase k Matsi: Matsi (el.m) ja Teedumatsi (mtm),

- Nõmmküla Uue-Tooma: Haldja- metsa, Ülase ja Maikellukese (mtm-d),

- Suuremõisa k Mäe: Mäe ja Uielu- Mäe (mtm-d).

Väljastati projekteerimistingimused Simiste k Lageda mü üksiklamu ehitusprojekti koostamiseks.

Väljastati ehitusluba:

- Pädaste k Peedu mü abihooone (saunamaja) püstitamiseks,

- Hellamaa k Sika mü 9 kW päikeseelektrijaama püstitamiseks.

Väljastati kasutusluba Viira k Sarapiku mü abihooonele (hoiuhall).

Kinnitati kirjaliku enampakkumise tulemused.

Tehti parandus Muhu Vallavalitsuse 30.6.2021 korralduses nr 246 (asendati hoonestusala plaan).

11. november

Ajuliselt vabastati korraldatud jäätmeveost 1 kinnistu.

Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitus.

Kehtestati Rässa k Haigru ja Lagemaa kü-te detailplaneering.

Kooskõlastati puurkaevu asukoht Pärase k Rebasemäe mü.

Väljastati projekteerimistingimused Kapi k Kosla mü üksiklamu ehitusprojekti koostamiseks.

Väljastati ehitusluba Kuivastu k Paju mü puurkaevu rajamiseks.

Väljastati kasutusluba Oina k Kästiki mü üksiklamule.

Eraldati munitsipaalaluruum.

Detailplaneeringute teated

Kuivastu sadama detailplaneering

Muhu Vallavalitsus korraldab Kuivastu Sadama detailplaneeringu eelnõu avaliku väljapaneku.

Detailplaneering algatati Muhu Vallavolikogu 30.4.2020. a otsusega nr 134. Planeeringuala laiendati Muhu Vallavolikogu 19.11.2020. a otsusega nr 148.

Planeeringuala suurus on ca 14,3 ha ja see hõlmab Kuivastu külas asuvaid katastriüksusi Kuivastu hotell (47801:008:0278), Kuivastu sadam (47801:008:0259), Kuivastu sadam (47801:008:0753), Kuivastu sadam (47801:008:0258), Kuivastu sadam (47801:008:0260), Teeääre (47801:008:0491), osaliselt 10 Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare tee (47801:008:0531) ning katastriüksusega 47801:008:0753 piirnevat rannikumerd.

Planeeringu eesmärgiks on Kuivastu sadama territooriumi muutmine funktsionaalsemaks, maakasutus- ja ehitustingimuste määramine. Reisijate ja sõidukite mahu kasvu ja kolmanda parvlaeva liinile tulekuks on vajalik laiendada sõidukite ooteala ning muuta sõidukite juurdepääs ootealale sujuvamaks, kiiremaks ning tagada seejuures ohutus. Planeeringualal olevat hoonestust on kavandatud rekonstrueerida ja täiendada, sh näha ette võimalus rajada hoone veesõidukite hooldustööde teostamiseks ja väikelaevade tootmiseks. Ette näha ette alade päikese- paneelide paigaldamiseks. Planeeringuga soovitakse ranna ehituskeelu- võõndit vähendada, millest tulenevalt on tegemist üldplaneeringut muutva detailplaneeringuga.

Detailplaneeringu eelnõu avalik väljapanek toimub 26.11.2021–31.12.2021. Detailplaneeringu materjalidega on avaliku väljapaneku kestel võimalik tutvuda lahtiolekuaegadel Muhu vallamajas, aadressiga Muhu vald Liiva küla Vallamaja ning valla kodulehel: <https://www.muhu.ee/avalikud-valjapanekud>

Ettepanekud ja vastuväited planeeringulahenduse osas palume esitada kirjalikult avaliku väljapaneku jooksul.

Planeeringu eelnõu avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu toimub 12.1.2022 kell 16.00 Muhu vallamajas. Avalikul aruteludel osalemiseks tuleb alates esitada COVID tõend nakkusohutuse tõendamiseks ning kanda maski. Juhul kui avalikul arutelul soovitakse osaleda elektrooniliselt, palume sellest vähemalt 5 päeva ette teatada aadressil maa@muhi.ee

Rässa küla Haigru ja Lagemaa katastriüksuste detailplaneering

Muhu Vallavalitsus kehtestas 11.11.2021. a korraldusega nr 401 **Rässa küla Haigru ja Lagemaa katastriüksuste detailplaneeringu.**

Planeering hõlmab Muhu vallas Rässa külas asuvaid Haigru (47801:008:0513) ja Lagemaa (47801:008:0514) katastriüksuseid ning osaliselt Rässa küla Põllu katastriüksust (47801:008:0689). Planeeringuala suurus on ca 4,7 ha.

Detailplaneeringu eesmärgiks on katastriüksustele ehitusõiguse ja arhitektuursete tingimuste määramine puhkeküla, üksiklamu ja abihoonete rajamiseks, katastriüksuste sihtotstarvete muutmine ärimaaks ja elamumaaks, liikluskorralduse põhimõtete, tehnovõrkude, trasside ja tehnorajatiste asukoha, hoonestuse ja haljastuse põhimõtete ja ulatuse määramine, keskkonnatingimuste seadmine planeeringuga kavandatu elluviimiseks, seadustest ja teistest õigusaktidest tulenevate kitsenduste ja servituutide ulatuse määramine.

Detailplaneeringuga on Haigru katastriüksusele kavandatud majutuse eesmärgil väikemajade kompleksi, kuhu on lubatud rajada kuni 8 hoonet (suurim lubatud ehitisealune pind kokku 240 m²). Lagemaa katastriüksusele on kavandatud rajada üksiklamu koos abihoonetega (kokku kuni 4 hoonet, maksimaalselt 600 m² ehitisealuse pinnaga).

Planeeringu elluviimisega ei kaasne eeldatavalt olulisi majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid ning negatiivseid mõjusid looduskeskkonnale.

Detailplaneeringu kehtestamise otsusega saab tutvuda lahtiolekuaegadel Muhu vallamajas ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister

Täiendav teave tel 453 0680, maa@muhi.ee

Muhu Vallavalitsus teavitab detailplaneeringutest valla kodulehel, maakondlikus lehes, valla teadetetahvlil ja üldjuhul ka ajalehes Muhulane (kui ilmumissagedus võimaldab). Lisaks on võimalus tellida endale teavitused meile. Selleks palume saata meililistiga liitumise soov aadressil maa@muhi.ee

TEADE. Alates uuest aastast teenindatakse Politsei- ja Piirivalve Ameti Kuressaare teeninduses kliente **esmaspäeviti, kolmapäeviti ja reedeti kell 9–17.** Kõigil tööpäevadel saab teenindussalis jätkuvalt kasutada digikioskit, misjärel saab dokumenditaotluse esitada iseteeninduses.

Hingedekuu ja jõulukuu muuseumis

Aasta viimane kuu on alanud.

4. – 5. novembril avanes meil tore võimalus teha ringsõit koos Saaremaa muuseumi töötajatega. Külaskasime Patarei vanglat, oli põnev ringkäik. Kõrval asuvas Lennusadamal külastasime näitust „Põrgu Läänemerele. Juminda meretragöödia 1941“. Tegemist on hea näitusega, saab ekraanidelt lugeda tragöödias osalenute mälestusi ja ühel hetkel satud nagu ise vee alla, mis on tänapäevase tehnika abil teostatud ja tundub päris reaalne. Esimese päeva viimane koht, mida külastasime, oli Kalamaja muuseum. Tore, armas ja soe muuseum. Igal esemel on oma lugu, kelle käest ja miks saadud. Seina ääres seisavad koera, kassi, roti ja tuvi kujud üksteise otsas. Kassi ja koera silma vaadates näeb videot, mis filmitud Kalamaja kassi ja koera abil, kellele kinnitati külge kaamera ja sealt näeb siis nende teekonda. Väga hea idee. Majas on mitu korrust. Kellel mälestusi seoses Kalamajaga, siis ühes toas saab need kirja panna ja seinale kleepida.

Teisel päeval külastasime Vabaõhumuuseumi, kus tutvusime kolhoosiaja korterelamuga. Väga tore elamus. Majas on neli korterit ja iga korteriga käib kaasas kellegi päris elulugu aastatel 1960, 1970, 1990 ja 2010. Kortermaja keldris avab ajastulist tausta näitus, mis tutvustab Eesti maaelu sõlmküsimusi kolhooside asutamisest tänapäevani. Meeleolukas tegevus- ja haridusala „Väikese Ilmari maailm“ kutsus mängima ja laste rõõmudest osa saama. Hoone juurde kuulub ka saun-garaaž-kuur ning korterielanike peenramaa. On palju äratuntavat ja tuttavlikku nii õhustiku kui esemete näol.

Meie toreda reisi viimane külastuskoht oli Padise klooster. Padise on eriline koht nii Eestis kui kogu Põhja-Euroopas, kuna seal asub piirkonna ainus nii terviklikult säilinud tsistertslaste klooster. Saab näha ainulaadset keskaegset

kloostriarhitektuuri. Külaskasime elamust rikastab kloostri külastuskeskus, kust leiab püsinäituse kloostri toimunud arheoloogilistest väljakaevamistest, temaatilise raamatukogu ja omanäolise poe.

11. novembril osalesin Külaseema külakoolis, kus valmisid väga ilusad roost jõulukroonid. Muuseum sai endale kaks uut krooni. Ühistööna valminud krooni sai muuseum kingituseks. Suured tänud siinkohal Külaseema külakooli töötoa korraldajale Mall Noormetsale ja juhendajale Urmas Veersalule. Kroone saab uundistada muuseumis. Üks saab koha Tooma toas ja teine Kunstitalis.

Koguva parkla on saanud uue ilme, seal käivad viimased viimistlustööd. Rohkesti on uut asfalti ja parkimiskohtades lisaks ka nn murukivi. Detsembri keskpaigaks on põhitööd tehtud. Kevadeks jääb veel murukülvamine ja muu haljastus, wc ümberehitus ja bussiootepaviljoni paigaldamine. Parkla projekteeris Klotoid OÜ, põhilised ehitustööd tegi Verston OÜ, keda aitas tublisti Muhu Varahaldus, omanikujärevalvet teostas Ösel Consulting OÜ. Parkla laiendusega rajati 51 sõiduauto parkimiskohta, 4 busside parkimiskohta, 10 kohaga jalgrataste parkla, liinibussi ooteplatvormi juurde sätiti välisvalgustus, busside parkimiskohtade juurde paigaldatakse ka pingid. Koostöös *Visit Saaremaa* pandi parkla serva püsti Saare maakonna kaart. Kogumaksumus on üle 180 000 euro, millest

toetusena saadi Riigi Tugiteenuste Keskuse Maakondade arengustrateegiatega elluviimise toetusmeetmest 100 000 eurot, ülejäänud on valla omaosalus. Parkla wc remondi ja bussiootepaviljoni ehitamise kulud tuleb maksta järgmisel aastal. Muuseumirahvas on kindel ja õnnelik selle üle, et uus parkla parandab oluliselt liiklustrahvat, meeldib külastajatele, loob veelgi parema kuvandi Koguvast ja muuseumist kui külastuse sihtkohast.

Alates 25. oktoobrist peavad kõik muuseumi ja näituseasutuse külastajad (v.a alla 18-aastased) esitama COVID-19 haiguse vastu vaktsineerimise või läbipõdemise kohta tervisetõendi. Üldkasutatavates siseruumides on kohustuslik kanda maski.

Ajutiste näituste nimekirja, mida saab muuseumi külastades vaadata:

Tooma talu endises täkulaudas näitus „Muhu leiutajad“; Tooma talu rehalas näitus „Kellad käisid aga aeg seisis“ (ENSV aeg). Kogu omanik Ivo Kõvamees; Tooma talu rehalas näitus „Muhu koolide tööpaõpsid“; Väljal I korruse fuajees näitus „Muhu vald 30“; Väljal II korruse fuajees näitus „Muhu laps 20. saj.“.

Muhu Muuseum on avatud T-L kell 10–17. Kunstitali saab külastada muuseumi lahtioleku aegadel. Pühade ajal on muuseum avatud: 23.12 ja 31.12 kell 10–14.

Muuseum on suletud 24., 25. ja 26.12.2021

Tervitustega, **Siret Jõelet**

Koguva parkla ehitus.

Meelis Mereäär

Pildistas Kristjan Sisa

Külaseema külakooli rookrooni eri

20. novembril oli järjekordne koolipäev, kus värskendasime oma teadmisi aritmeetikas ja geomeetrias – läbi praktilise vormi meisterdamise valmisid tetraeedrid, heksaeedrid, oktaeedrid, ikosaeedrid...

Näidisvormidest sidus matemaatikaõpetaja Urmas Veersalu kokku suure uhke rookrooni, mille ühise otsusena Muhu Muuseumile kinkisime. Siis sai igaüks endale meeldiva rookroonivormi valida ja õpetaja asjatundlikul juhendamisel selle valmis meisterdada.

Pilliroost valmistatud pidulikud „lühtrid“ on läbi aegade omased olnud skandinaavlastele, Eesti saartele ning Läänemaale. Meie lõunanaabrid kasutasid aga pilliroo asemel põhku.

Lisaks jõuluaiale ehitati kroonidega ka näiteks pulmamaja.

Koolipäev oli inspireeriv ning innustav kõigile. Ühelt lahusid kõik tetra-, okta- ja ikosaeedridle lisaks „Tähe“, „Soome klassikalise krooni“, „Päikese“ või omailoomingulise suurvormiga. Paljud varusid meistri käest materjali, et kodus lisa meisterdada. Ja pärast korralikku külmaperioodi võib juba ise roostikust lisa hankima minna.

Järgmine Külaseema külakooli õppepäev toimub 12. detsembril kell 12 Külaseemas Sepahansu hoovimajas. Tunniplaanis taas kaks tundi – Kodundus (traditsioonilised muhu pühadetoitud) ja Kirjandus (jõulusalmid, vanad jõulukaardid). Kõik huvilised on taas teretulnud (lisainfo tel 55 37 225 Mall).

Õpilane **Silla Mall**
Külaseemast

Praegu, 17.11–17.12 käib võistlus „**Tulge kõmpima - Teris tuleb!**“ Kellel soov osaleda, siis täpsema teabe leiad Muhu valla kodulehelt muhu.ee

Päkapikud, kes tahavad sussi sisse viia midagi tervislikumat kui kommid, saavad nüüd taas tulla ja valida **Muhu raamatupoest Muhuga seotud raamatuid**. Astuge sisse **pastoraadi** eestusest lasteaija lahtioleku aegadel!

Muhu kodutütred

Muhu 12 kodutütart vanuses 8–14 aastat on aktiivselt tegutsenud üle kahe aasta. Proovile on end pannud ja uusi oskusi õpitut matkates, orienteerudes, laagrites osaledes, väljasõitudel ja võistlustel. Kodutütred oskavad teha sõlmi, matkata, anda esmaabi, tunnevad Eesti ajalugu ja loodust. Lisaks tegeldakse heategevusega. Koostöös Orissaare naiskodukaitsjatega on kahe aasta jooksul meisterdatud 110 jõulukaarti ajateenijatele. Ka sel aastal

osaleme detsembris „Jõulukaardid Hooldekodudele 2021“ tegevuses. 25 kaunist titikut ja heade soovidega jõulukaarti saab Jõgeva maakonnas tegutsev hooldekodu. Peame mees ka meie oma Muhu hooldekodus olevaid inimesi.

Kodutütardele meeldib erinevaid väljakutseid organiseerida. Eelmise aasta alguses korraldasime kõigile Saaremaa kodutütardele väljakutse „Terves kehas terve vaim“, milles kutsusime tüdrukuid koos looduses

liikuma ja raamatuid lugema. Pandemia tõttu jäid ühised kilomeetrid küll käimata, kuid loetud lehekülgi oli palju. Oli rõõm tõdeda, et kodutütred naudingvad raamatute lugemist. Sel aastal korraldasime taas kord üleskutse, kus soovisime, et kodutütred paneksid kirja loetud raamatute leheküljed ja põhjuse, miks loetud raamatut teistele kodutütardele soovitada.

Teeme väga palju koostööd ka

Järg lk 4.

Rahvaloendus algab rahvastikuregistrist

Palun vaata oma andmed üle!

Selle aasta lõpus toimub Eestis rahva ja eluruumide loendus. Kümme aastat tagasi tuli loendaja koju, nüüd saab riik pea kogu vajamineva teabe erinevatest riiklikest registritest. Nt rahvastiku-, ehitisregistrist, hariduse infosüsteemist. Lisaks toimub ka valikuuring, mille lühikesele küsimustikule saavad vastata kõik Eesti inimesed.

Loenduse ja registrite andmete kasutamise eelduseks on, et sealne teave oleks ajakohane ja usaldusväärne. Selleks ongi vaja iga Eesti elaniku panust. Kutsume kõiki rahvastikuregistrist oma andmeid üle vaatama, ajakohastama oma hariduse, rahvuse, elukoha andmeid ja kontakte. Registre saab lisada elukohana ka mitu aadressi (üks peamine ja ülejäänud lisaaadressidena). Andmete korrastamine on suur samm eesootava eeloenduse õnnestumiseks.

E-küsimustik avaneb

vastamiseks 28. detsembril

Valikuuringusse valitud 60 000 inimesele on küsitlusele vastamine kohustuslik, kuid vastama on oodatud kõik Eesti elanikud. Küsitakse keelte (sh emakeele) oskuse, rahvuse, murrete, religiooni, tervise ja vande kohta. **Valikuuring on veebis vastamiseks avatud vahemikus 28. detsember 2021 – 15. jaanuar 2022.** Julgustame kõiki seda täitma, et avalust läheb arvesse ja on väga oluline täpsete tulemuste saamiseks.

Loendusmoment on aasta viimane päev

Eesti loendusmoment on sel korral 31.12.2021 kell 00.00 ehk kõik nii registrite kui ka küsitluse andmed kogutakse selle kuupäeva seisuga ning nii tekib niiõelda pilt meie rahvastiku, perekondade ja eluruumide seisust just sel ajahetkel. Selliselt toimides on andmed võrreldavad ka rahvusvaheliselt.

Ettevaatust kelmidega

Mitmetes riikides on rahvaloenduse tuules ka kelmid aktiveerunud. Seetõttu tuleb meelde – rahvaloendaja ei küsi kunagi sinu ID-kaardi või pangaparoole, krediit- või deebetkaardi numbraid, palgainfot. Samuti ei nõuta küsitluse eest tasu ega trahvita vastamata jätmisest. Igasugusest kahtlustest tuleks politseile teada anda.

Lisateavet rahvaloenduse kohta saab uurida kodulehelt www.rahvaloendus.ee ning küsida statistikaameti telefonil 6259300.

Rahvaloenduse projektijuht

Liina Osila

Muhu kodutütred

Algus lk 3.

Muhu ja Orissaare noorkotkastega. Juuni algul toimus laager Oosaarel, kus õppisime jaotelgi püstitamist ja kokku panemist, kateloki puhastamist ja sellega söögitegemist, ravis liikumist, seljakoti pakkimist ja raadiosidet. Koostöös Muhu Kaitseliiduga toimus õppepäev Muhu Noortekeskuses. Seal osalesid Muhu ja Tornimäe kodutütred ning Orissaare ja Muhu noorkotkad. Õpiti relva tundma ja hiljem oli võimalus Muhu lasketiirus laskmist harjutada.

Juunis võtsid Muhu kodutütred esimest korda osa Saaremaal Karujärvel toimunud suvelaagrist "Merepere", mis kestis kolm päeva, ning üle-eestilisest kodutütarde ja noorkotkaste suurlaagrist "Spekter", mida peeti neli päeva Kuresaares Suures Tõllus. Mõlemast

Muhu kodutütred Krisete Keinast, Kai Kommel ja Mari-Ann Niinep Kaitseliidu 103. aastapäeval.

Marian Salum

laagrist said tüdrukud juurde palju uusi teadmisi ja kogemusi.

11. novembril tähistas Kaitseliit oma 103. sünnipäeva ning selle tähtsa sündmuse puhul kutsus

Kaitseliidu ülem kõiki kaitseliitlasi, naiskodukaitsjaid, noorkotkaid, kodutütred ja noortejuhte kandma oma igapäevastel töödel, õpingutel ja muudel toimetustel vastavalt kuuluvusele ka Kaitseliidu, Naiskodukaitsse, Noorte Kotkaste või Kodutütarde vormiriietust või Kaitseliidu kaelinti.

Muhu vanemad kodutütred Kai Kommel, Mari-Ann Niinep ja Krisete Keinast tegid otsuse, et kannavad sel päeval koolis Kodutütarde vormiriietust. See tekitas elevust ja uudishimu, miks nad on riietunud tavapärasest erinevalt. Tüdrukud said uhkusega nentida, et on kodutütred ja tähistavad sel moel Kaitseliidu sünnipäeva.

Traditsiooniliselt peame koos rühmaga ka jõule ja kodutütarde aastapäeva.

Katrin Kommel

Hingedekuu õrnus ja tugevus

Kõige pimedam kuu aastas on läbi saanud. Kui meie ümber on valgust vähe, tuleb seda luua ja leida enda sees. Kuidas küll?

Novembri alguses on hingede-päev, mille tähistamiseks süüdatakse küünlad meie seast lahkunute mälestuseks. Küünlaleeki vaadates meenutatakse koosveedetud aegu. Kuidas aga väikestele inimestele rääkida sellest elu osast, mida me kõik soovime, et jääks kaugele-kaugele vanadusse? Kui see lapsi lähedalt puudutanud pole, ongi keeruline selgitada surma olemust. Hea abiline on raamat. Michal Snuniti „Hingelind“ on sellel päeval asendamatu. Kõige vanem lasteaia rühm käis hingedepäeval Hellamaa surnuaias, kuhu ehk mõni laps polegi varem sattunud. Õrn lapsehing vajab teadmist, et ka valusad teemad võib välja rääkida, kui su kaaslasena on turvaline täis-

kasvanu.

Novembrikuusse jääb ilus võimalus mees pidada meie perede tugevamat poolt – isasid. Isade auks kõlasid laste suust õpitud salmid ja laulud, nobenäpud valmistasid kingitusi ja maalistasid kaarte. Pidu lasteaia saalis on praegusel ajal asendunud peoga õuealal. Nii said isad ja lapsed ühel pidupäeva nädala õhtul õues kokku ja algas põnev orienteerumine pimedas. Igal rühmal oli erinev otsimisobjekt, aga eesmärk kõigil sama – isaga koos lustida ja lõbusalt aega veeta. Särased lapsesilmad – õnnest! Isade rind kerkis - uhkusest!

Käisid me majas ringi ka mustad mardid ning paar nädalat hiljem kaunid valged kadrid. Vanemad rühmad külastasid oma õpitut etteastetega nii vallamaja töötajaid, hooldekodu elanikke kui ka Neo

lillepoodi. Nooremad käisid ringi mööda lasteaia ruume ning said laulu ja tantsuga sooja tupa paluda raamatukogu, käsitöötoa ja teiste rühmade uste taga. Vastuvõtt oli igal pool südamlilik ja sandikesi kostitati väga heldelt. Meie täname!

Traditsiooniliselt kaunistavad rühmad terrassid 1. advendiks lapsevanemad. Tänuga hinges kummardame kõigi ees, kes oma aega, materjale ja koostööd sellesse panustasid. Meil on nüüd õues imeline talve võlumaa. Milline rõõm on hommikul lastel tulla, päeval seal uudistada ja mängida ning õhtul, uue päeva ootuses, lahkuda. Meie terrassid pärleavad pidurüüs ja säravad jõulumeelolus!

Me hing kosub valguses ja kasvab vaikuses. Me hing suureneb headuses ja õitseb hoolimises. Me hing rahuneb hoidmises ja kirgastub kuulamises. Seda kõike saame meie, täiskasvanud, anda väikestele haaval algaval advendiajal neile väikestele inimestele. Iga päev head tehes, head märgates, head jagades. Esimese advendiküünla süütamise lasteaia saalis ühiselt talve- ja jõululaule lauldes. Õrnad hääled kõlasid sel hommikul sama kergelt nagu eelmisel päeval langenud lumehelbed. Hoidku see vaikne lumevalgus meie meeli jõulukuul helgena ja valgustagu meie hingesid headuse teel.

Maris Mägi

Muhu Lasteaia õpetaja

Vanemad rühmad külastasid oma õpitut etteastetega ka vallamaja töötajaid.

Volikogu 10. koosseisu esimesed istungid

11. novembril

- Volikogu esimehe ja aseesimehe valimine (Ain Saaremäel ja Mikkell Ling); - Vallavalitsuse lahkumispalve ärakuulamine.

30. novembril

- Kinnistu koormamine isikliku kasutusõigusega; - Katastriüksu-

sele sundvalduse seadmine;

- Volikogu esindaja nimetamine kooli hoolekogusse;

- Volikogu alatiste komisjonide moodustamine; - Alatiste komisjonide esimeeste ja aseesimeeste valimine; - Revisjonikomisjoni moodustamine;

- Vallavalitsuse liikmete arvu ja struktuuri kinnitamine, vallavene-male ja valitsuse liikmetele tasu määramine;

- Vallavanema valimine;

- Vallavalitsuse ametisse kinnitamine;

- Info, arutelu.

Ülestähendusi Sibulateelt (3)

Muhu külanemate õppereisi teine päev, 11.9.2021

Tasahilju Kadrina mõisa turvamehest mööda hiilinud, istusime bussi ja alustasime oma teist reisipäeva.

Kadrina mõisa turvamees, valvab nii päeval kui öösel.

Kadrina mõisa Pullitall

www.kadrinamois.ee - pullitall

Otseselt mõisa kunagise pullitalli külastamine meie päevakavva ei kuulunud, aga pilkupüüdvast ümberehitatud ehitistest niisama mööda sõita ka ei passinud.

Vana mõisa pullilaut on ümber ehitatud 120-kohaliseks peosaa-lik, avatud maist oktoobrini. Võimalus pidada pulmi, sünnipäevi, suvepäevi, kokkutulekuid jm üritusi. Talli ümber on ridamisi ehitatud üpris omapärase väljanägemisega majakesi, igahel neist oma otstarve. Tallitagusel platsil on osa laudasid pandud otse murule.

Tundub, nagu oleks majake kohe-kohe kokku varisemas. Aga ei, see on kohe niimoodi ehitatud.

Kuna pererahvas oli kibedasti ametis kohe-kohe avatava puhvetite päeva ettevalmistamisega, siis me neid rohkem segada ei tahtnud, vaid siirdusime edasi hommikusöögile Turgi tallu.

Turgi talus võttis meid vastu peremees, doktorikraadiga (2007), siiani TÜ Eesti ja võrdleva rahvaluule lektor Ergo-Hart Västriku. Peremees on viimase paari aastaga teadliku toitumise oma kehakaalu vähendanud 20 kg võrra.

Turgi käsitöö- ja tervisetalu

www.turgitalu.ee

Turgi talu asub Kallaste külje all Torila külas ja seda peavad pärimusentusiastidest abikaasad Ergo-Hart ja Veinika Västriku. Talu eesmärk on väärtustada Kodavere kandi tekstiilset kultuuripärandit ja õpetada kangastelgedel kuduma nii esivanemate mustrid kui ka nende tänapäevaseid arendusi. Perenaine Veinika pakub tegusat puhkust kangakudumise suvelaagrites. Aastaringelt on võimalus osaleda 3-päevastel kursustel. Kõige laiemad kangasteljed võimaldavad kududa kuni kahe meetri laiuseid kangaid.

Peremees Ergo-Hart pakub väga head toitu, mille tooraine saadakse kodukandist ja kaugemaltki (nt Saaremaal küpsetatud leib). Tavaliste suvegurmee õhtusöökide osas tehti muhulastele erand ja meid kostitati hea-paremaga hommikul. Südantsoojendav oli näha kursustest osavõtnud muhulaste poolt kingitud siilikukirjas patja, samuti riivis olevat tuttavat raamatut.

Küsimusele, kust on võetud nii palju kive, et neist maakivist seinad ehitada, põllud neist ju puhta lagedad, vastas peremees lihtsalt, et ikka Peipsi rannast, seal kive küll, seal ongi need toodud. Talus oli kunagi 13 inimest ja peeti kolme hobust.

Sibulatee puhvetite päev

11.9.2021

Seadnud bussinina kodu poole, asusime tagasiteele. Kus aga midagi pakuti, seal me kinni pidasime ja uudistasime kohalikku sortimenti. Hakkas silma oluline erinevus mujal korraldatavatest laatadest: kõik pakutav, nii toidu- kui ka tarbekauba, oli kohalikku päritolu. Kui mitte samast külast, siis lähiümbrusest ikka. Ei mingeid väljamaa hilpe ega võõrapärast nanni. Sellest tasuks meil eeskuju võtta.

Terve päeva oli sáranud päike. Alles Virtus võttis meid vastu tihe udu. Nagu tellitud väsinud rännumeestele, et neil ei tuleks enam pähegi vastu õhtut midagi muud ette võtta.

Hants Kipper

Lõetsa külanõu

Väljapanek Nina kordonis Peipsi kaldal.

Pürotehnika nõuab ettevaatlikkust

Kõik pürotehnilised tooted võivad kujutada endast ohtu. Neid peab käsitleda ettevaatlikult ja kindlasti peab lastel puuduma nende järelvalveta ligipääs.

Väga tähtis on, et täiskasvanud näitaksid õiget eeskuju lastele ja noortele pürotehnika kasutamisel, järgides kõiki ohutusnõudeid ning konkreetse toote kasutusjuhendit.

Veendu pürotehnika käitlemisel, et:

* Pürotehnilised tooted oleksid soetatud ainult selleks vastavast luba omavast müügikohast. Mitte hankida tooteid „mustalt turult“.

* Ilutulestiku kasutamiseks on valitud õige aeg ja koht. Arvestada ilmastikuolude, toote kasutamise ohutu kaugusega inimestest, loomadest, hoonetest ja sõidukitest ning õõrahu ajaga.

* Vältimaks ilutulestiku patarei ümberminekut, toesta see maapinnal kiviplokkide, liivakottide vm mittepõleva materjaliga.

* Raketid, mis omavad stabiilsaatoreid (pikk pulk või varras raketi küljes), pole mitte mingil juhul maasse torkamiseks. Parim viis on neid lasta kindlalt maasse löödud toru sees.

* Ilutulestiku laskmisel olgu ohutu kaugus inimestest vähemalt 30 meetrit. Kindlasti lugeda tähelepanelikult eelnevalt kasutusjuhendit, sealt võib selguda, et vaja on suuremat ohutuskauget.

* Jälgi, et tuul ei kannaks ilutulestikku hoonete poole (rõdud, katused, aknad).

* Ära paigalda ilutulestikupatareid elektriliinide ja suurte puude alla. * Ära kunagi kummardu ilutulestikuraketi või -patarei kohale. * Kui ilutulestiku seade peale süütamist ei rakendu, siis ära lähene sellele. Oota vähemalt 20 minutit! Praak ilutulestik tuleb tagastada müüjale, selle ohutustamiseks võib ilutulestiku toote asetada vette. * Üheskoos ilutulestikku korraldades valige endi seast üks, kes süütab järjekorras kõik ilutulestiku patareid. Ka süütaja peab viibima ohutuskauguses ajal, mil patarei töötab.

* Ilutulestikku tohib käidelda ainult kaines olekus ja vähemalt 18-aastane isik. * Tungivalt soovituslik on kasutada süütajal kaitseprille. * Peale ilutulestiku korraldamist lase selle jäänustel maapinnal täielikult kustuda ja jahtuda. Korja kokku ilutulestikut alles jäänud prügi. Kindlasti ära viska jäätmeid loodusesse.

Kas sa teadsid, et ..

* .. Särakuünla põlemistemperatuur ulatub kuni 1100° C. See võib sulatada mõningaid metalle. Vääril kasutamisel võivad põhjustada põletushaavu.

* .. laeva ohutusvarustuses kasutatava punase signaalaraketi kasutamine merel ning rannikul ohtuolukorras on keelatud.

Lääne päästkeskuse soovib kõigile turvalist aastavahetust!

Muhulased kodus ja võõrsil (6)

(Järg maikuu Muhulases pooleli-
jäänud käsitlusele)

Kuigi muhulasi asus Läänemaal elama juba 19. sajandi lõpus, on nende liikumise jälgimine sel ajal keeruline. Üks varasematest sinna asunutest on Nõu pere Linnuse Neolt. Aleksei Nõu, kes tegi hiilgavat karjääri ja sai Venemaa Põllupanga Balti osakonna direktoriks, aitas talupoegadel, sealhulgas või isegi eelkõige muhulastel osta endale maad. Kui Läänemaal oli võimalik osta Kuke karjamõis, siis ise ta seda teha ei saanud, aga ostis talu venna Vassili nimele, kes selle talle kinni maksis. Osa krundist eraldas Nõu enda tarbeks ja nõ ostis selle venna käest välja. See oli mõeldud tal vanaduspäevade veetmiseks. Paraku suri Aleksei Nõu 1920. aastal Omskis 57-aastaselt tüüfusesse.

1904. aasta Massu valla elanike seas on perekond Keskaik, kes elasid Mõisaküla Kubjal. Vanim neist oli selleks ajaks juba surnud õigeusku Hendrik Hendriku p, kes sündinud 1836. aastal. Muhu Ülo Rehepapi koostatud andmebaasis sellenimelist ei ole, aga perekonnanime Keskaik on Onomastika andmebaasi kohaselt pandud ainult

Eda Maripuu, Muhu Muuseum

Nõud Ankrutal Läänemaal Paremäl Aleksei Nõu (1863–1920), Vene Talurahva Põllupanga Eestimaa Kubermangu osakonna direktor. Keskel Ankrutal talu omanik Vassili Nõu (1868–1938), kirjanik Enn Nõu vanaisa. Rattaga Aleksei poeg Nikolai Nõu (1899–1961) oli abielus Lalli Saadul pärit kooli- ja keelemehe Timotheus Kuusiku tütre Meeriga (1898–1989). Pärast sõda elasid Austraalias.

JSMF 305:12

Muhus.

Virtu mõisa Pihelga talu rentis

1911. aastal Mihail Lahke nimeline mees, kelle kohta on kirjas, et ta on Muhu-Suure valla liige. Hingeloendite lisalehtede põhjal võiks küll järeldada, et asuti ainult Saaremaale Laimjala, Põide ja Jaani kihelkonda. Samas on teada, et massiline ümberasumine toimus sel ajal Kaug-Itta Ussuurimaale.

Varbla vallas elas 1941. aastal 24 külas umbes 140 muhulast või Muhu juurtega inimest.

Ees-Kilgi külas perekond Pink, **Saare külas** Murd Põitse Vildiaugult ja Liik Igakülalt, **Ees-Vaiste külas** Oidekivi Kantsi Keldrilt, Nairis, **Haapsi külas** Mõüripeal, **Õhu külas** Jõgi Suuremõisa Jaaniõuelt, Suurtee, Arumäe ja Ausmeel Nurme Kohtelult, **Ees-Helmküla** Jõgi, kelle Muhu päritolu pole päris kindel, **Kadaka külas** Kolk Põitse Nõm-mesaadult, **Vana-Varbla Rannaküla** Kolk Mihkel Külasema Kearult, **Vana-Varbla asunduses** perekond Noor, perekond Naaber Igakülalt, perekonnad Jürisson ja Kand Pädaste Mäelt ja Külasema Maielt, perekond Kesküla Igakülalt, perekond Ausmeel Nurme Kohtelult, Rihvk, perekond Noor

Koguva Mäelt, Mõüripeal Lepiku Kearult, **Tõusi külas** elas neli inimest, keda võiks Muhuga seostada. Kindlalt oli Muhust Maripuu Eriina oma pojaga, kes oli pärit Levalõpma Väravalt, **Rauksi külas** elas perekond Kipper, kellel võiks ka olla Muhu taust, **Ennikse külas** Angelina Savõkov Liivalt nn Mare poest, **Paadrema külas** Kivimägi Oskar, kelle ema paistab olevat Nõmmküla Umna Lepikult, **Käru külas** perekond Soop ja Artemi Tarvis, **Täpsi külas** perekond Alasi, Ristkock ja Pauts, **Tiilimaa külas** perekond Armas Simiste Saueaugult, perekond Lootus Rannaküla Uielult, **Kanamardi küla** Suurtee Ridasi Jaagult, **Vana Kaisma külas** Rihvk, **Tammiste külas** Sonn Leeskopa Neolt, **Pansi külas** perekond Ling Ridasi Kupitselt, **Allika külas** perekond Palu, **Tamba külas** Kivimägi, perekond Vokk Põitse Nõmmenukalt ja Rihvk, **Raheste külas** perekond Oblik Rässa Obuku Jurilt.

(Järgneb)

1941. aasta suvi Muhus (4)

Eda Maripuu, Muhu Muuseum

Algus septembri Muhulases

Vangi pandi näiteks normide täitmata jätmise pärast, nagu Nõmmküla Pendu Maria Keinast, kellest on kirjutanud nii Raissa Kõvamees kui Juhan Smuul.

Novembris-detsembris 1941 oli Tartus kuu aega vangis ka Vassili Randmets.

Täienduseks 14.–15. septembri lahingute kohta

Oma mälestused on nende sündmuste kohta kirja pannud ajakirjanik Vassili Auväärt, kes mäletab „Saaremaa Muuseumi kaheaastaraamat 2003–2004“ 15. septembri sündmusi järgmiselt: „Varahommikul olid külaelanikud (Rinsi küla) näinud arvukat mereväelaste salka minemas mööda peredevahelist karjamaateed põhja poole. Tamse ja Külasema poolt kostnud tulistamist. /.../ Minu kodus /.../ veel ei teatud, et sakslased olid juba 14. septembril ja järgmisel hommikul Liiva külas venelastega verise lahingu maha pidanud. /.../ See kõik aga selgus

pärastlõunal, kui ernalased olid jõudnud Rinsi külla. Üks suurem grupp, kelle hulgas oli ka minu isa poolõe poeg Felix Hani¹, jäi ööbima isa venna tallu. Seal möödunud lahingust räägiti.

Niisiis oli 15. septembri hommik ka meie peres ärev aeg. Isa-ema viisid mõnikümmend aammu elumajast eemale kaevatud varjendisse toiduaineid, majapidamistarbeid, riideid jm., et maja võimaliku süttimise korral oleks, millega end toita ja katta. (Selline varjend oli nõukogude võimu nõudel tulnud ehitada igal perel.) Korraga täitus õhk võimsa lennukimootorite mürinaga. Kostasid esimesed tugevad plahvatused. /.../ Saksa lennukid, ikka kaks-kolm korraga tulid ida poolt ning pikeerisid oma laadungid kahe kilomeetri kaugusele Vanamõisa metsa, kus

¹ Nii Felix kui tema Võrumaalt pärit isa Rudolf arreteeriti 1944. aastal ja surid GULAG-is vangistuses olles.

asusid nõukogude tööpataljoni palkidest ehitatud muldonnide, varustuslaod ja mõni veoauto. See linnak asus otse Kuressaare-Kuivastu maantee ääres, Vanamõisa ja Piiri küla vastas asuvas männimetsas.² /.../ Pommitamine kestis võib-olla tundi või rohkemgi. Selle lakates hakkas lõunast kostma tihe automaatrelvade ja vintpüsside duell. /.../ ...mõnisada meetrit eemal asuvad Piiri küla majad eriti kannatada ei saanud, välja arvatud üks põlema süttinu ning lennukite pardarelvadest lastud kuulide augud katustes. Muhu Suurvalla vallamaja plekkkatust oli pärast lahinguid nagu sõelapõhi ja säilitab neid arme tänaseni. /.../“

Vassili Auväärt räägib veel 500-kilosest lennukipommist, mis

² Vassili Auväärti sõnul ei olnud seal näha ühtki kaevikut, ei suurtükke ega muid relvastust. Jaak Sammeti arvates pidi 37. inseneripataljoni 2. roodu asukohas siiski ka relvastust olema.

õnneks Liiva kirikut ei tabanud, vaid kukkus apteegi kiviaiale ja ei lõhkenud. Samuti on juttu lahingukohast, mis jäi praeguse poehoone alla ja kust 2017. aastal langenute säilmed leiti. Pikem lugu on Saksa kahuriväe nooremohvitseri Hans Eberhard Brossoki ja Kuivastu mõisa aedniku Konstantin Varendeli mälestustest seoses viimase hobuse rekvireerimisega.³

Lõpetuseks nende 80 aastat tagasi toimunud traagiliste sündmuste kohta. Inimestel on kalduvus arvata, et sellist asja ei saa enam juhtuda, eriti Eestis. Nii arvasid inimesed ka toona. Kahjuks saab ja juhtub juba praegu. Nagu koroonapuhul on öeldud: küsimus ei ole, kas, vaid millal ja kus. Seetõttu võime ainult püüda mõista ja meeles pidada, et vägivald toob endaga kaasa vägivalda ja inimestel on alati hind.

³ Saaremaa Muuseumi kaheaastaraamat 2003–2004. Kuressaare 2005, lk 168–170 ja 174–176.

Ülost jäi internetti maailma parim Muhu-teemaline veebileht

Ülo Rehepapi teened Muhumaa ja muhulaste ajaloo talletamisel on hindamatud. Tema loodud on mahukas muhulaste andmebaas ja teaberikkad külauurimused. Seda saab nautida ja teadmisi ammutada aadressilt www.rehepapp.com

Töö, mis ta muhulaste jäädvustamiseks on teinud, on nii suur, et palgatöölisi oleks selle jaoks vaja olnud mitu tükki. Ta tegi seda suuresti oma põhitöö kõrvalt ning jätkas ka pensionieas. Ta oli inimeste mõtlemise ja suutis

läheneda ajaloolisele materjalile metoodiliselt ja luua ka vastavaid IT lahendusi, mis tänapäeval maksavad reeglina mitukümmend korda rohkem kui ühe muuseumitöötaja aastapalk.

Ülo Rehepapi koostatud andmebaas on nii muuseumitöötajale kui ka tavalisele huvilisele asendamatu töövahend. Ilma selleta oleks kõikide Jaanide/Ivanide, Mihklite/Mihailide, Madiste/Matveide ja Jüride/Egoride/Georgide vahel vahetegemine

peaaegu et võimatu. Näiteks need neli Ivan Vokka, kes 1919. aasta mässust osa võtsid – ilma andmebaasi kiikamata ei saagi aru, kes oli kes. Lisaks on kõikvõimalikud mälestused ja muud allikmaterjalid, mille Ülo Rehepapp oma andmebaasi kaudu kättesaadavaks on teinud. Sealt saab otsse vaadata kirikuraamatuid, hingeloendeid, vallavalitsuse dokumente endistest aegadest ja muud.

Ei saa ka ära unustada Ülo Rehepapi teeneid Tallinna Muhu Seltsi

asutamisel ja eestvedamisel. Muhu Selts, eriti oma algaastatel, oli kodusaarele ja vastasutatud vallale tõhus ja hädavajalik tugi. On hea meel, et Muhu vald tema tööd Muhu heaks 2008. aasta kultuuri-preemiaga meelest pidas.

Kodusaare käekäik oli Ülo Rehepapi alati südamelähedane. Sõltumata sellest, kus ta viibis, oli ta vaimus alati Muhumaal.

Aitäh Ülole tehtud suure töö eest!

Muhu Muuseum

Valitud lõike meie seast lahkunud Ülo Rehepapi kõnest Muhu Seltsi asutamiskoosolekul 8. aprillil 1989. Kuigi 32 aastat tagasi sümboliseerib katk, millest Ülo Rehepapp räägib, hoopis midagi muud, võrdleb ta ka ise 20. sajandi punast katku 18. sajandi alguse katkutõvega, mis Muhu saare elanikest peaaegu tühjaks tegi.

Nii et nüüd on siis juba kolmas katkulaine, mis Muhu saarele siiski nii halvasti ei ole mõjunud kui kaks eelmist, küll aga ühiskonnale tervikuna.

Head inimesed! Muhu, nagu kogu meie ühiskond on haigena tõvevoodis – ja töbi on olnud ränk. Sellepärast siis on veel küllalt kohta kartusel – ei tea, kas pöörabki enam? Aga märgid on... lootus kasvab! Ja me teame, et usk ja lootus pole sugugi vähetähtsad tõest jagusaamisel. Sellepärast peame me seda usku üksteises kinnitama ja selle läbi lootust kasvatama. /.../

Viimane „katk“ aga, mis nüüd juba ligemale kaks inimpõlve laastanud, on eriline ja ohtlik kahe tunnismärgi poolest:

1) on hävitatud ja laiali pillutatud mõtlema, ettevõtlikum ja teovõimelisem osa rahvast, ja

2) ohtlikult (kui mitte surmavalt) on haavatud loodus ise – elukeskkond. /.../

Arstirohtu on ka vaja. Ja mis muu võiks olla ühiskonnale arstirohuks, kui mitte tervest inimühendusest lähtuv teadmine – haritus, nagu nüüd on moeks ütelda. Sellega on paraku lood kurvad, sest kõigepealt laastas katk

ühiskonna ajud. Meie põlvkond võib küll olla koolis käinud, aga me ei saa ennast harituteks pidada. /.../

Ei jää siingi muud üle, kui kõik kildhaaval kokku koguda, katkenud sidemeid sõlmida, oma juuri teadvustada ja tunnetada. /.../

Ja siis süttib jälle igas külas leedutuli ja iga pere värvale pannakse oma õuemärk. Ja siis me mõistame, et tähtis ei ole mitte see, kust keegi kunagi tulnud on – kas liivlastest või rannarootslastest või koguni Spaaniamaa mereröövlitest (sissekirjutusest rääkimata), vaid tähtis on side selle maakohaga – ökoloogilise nišiga – side, mis on armastusega pühitsetud. Ja siis me loitsime selle sidemega Muhu terveks! /.../

Nüüd võib mõni küsida, et on siis üldse mõtet vaielda selle üle, kas lambad päästavad Muhu sigade käest (nii metsa kui majandi omadest) või kumb suudab Muhu rahvast paremini toita – põllumees või kalur?

Esile tõstetud on see osa, mis tänapäeval eriti paika peab. Nagu selgub, oleme lahti saanud nii suurmajandist kui ka tema sigadest, aga metsanotsud on lammastest hoolimata veel probleemiks. Põllumees ja kalur ei toida muhulasi juba ammu ja haridusega on ka kurvad lood, nagu me iga päev kuuleme. Aga nagu Ülo oma kõne alguses ütles: „märgid on – lootus kasvab“, et pöörab ikka paremuse poole ja „Sellepärast peame me seda usku üksteises kinnitama ja selle läbi lootust kasvatama.“

Valis Eda Maripuu

Kuidas muhulased Maasi maalinna vallutasid

Paljud Muhu külad on tänaseks jõudnud väärivate vanusteni, mida saab juubeliaastatel uhkelt tähistada. Näiteks oli rõõm tähistada 2019 Külasepa 450. sünnipäeva.

Ja selle eest tuleb tänada Maasi ordu vakuraamatu sissekannet, kus küla esimest korda mainitakse. Samas tähendas see muistsele muhulasele ju Maasi ordu ikke all

Aadu Kadakas/Ants Kollo ja Andrus12/Ivo Maripuu

orjamist. Sel suvel oli aga hea võimalus peremehetseda nende õue peal ja meile, eestlastele, omasel viisil – ikka laulu ja tantsuga!

Tänavu augustis etendus Maasi maalinnal väga head publiku vastuvõttu nautinud muusikaline lustimäng „Kena keik“ (lavastaja Piia Bergstein, muusikaline kujundus Martti Nõu, liikumine Mall Noormets ja kunstnik Aare Martinson)) Juhan Smuuli „Muhulaste imelikud juhtumised Tallinna laulupeol“ ainetel. Kaasatud olid ka Estonia teatris 1962 etendunud samanimelise muusikali mõned laulunumbrid. Heliloojaks Arne Oit. Enamjaolt õhinapõhise projekti eestvedajaks oli MTÜ Maasilinna Selts.

Kuna tegemist on algselt muhulaste looga, siis Ida-Saaremaa kaasas lahkesti etenduses näitlema, tantsima, laulma ka naabersaare kuns-

tilised jõud – kandvates rollides Ivo Maripuu ja Peeter Dudnik; Muhu Segarühm, Muhu Segakoor, pillimees Mihkel Mereäär... Muhulasi jagus ka Põide Segarühma koosseisu. Leian, et meie rahva osalemine oli justkui aukohus ja hea võimalus Maasi „tagasi vallutada“. Ja eks see Muhu otsa Saaremaa ongi ju tugevalt muhulaste diasporaa abil rikastatud, seega ühine vereringe soosib igakülgset koostööd. Seda tõestas ilmekalt ka kõne all olev suvine koostööprojekt.

Ja oh mis kena – kõigil soovijatel on järgmisel suvel võimalik veel etendust vaatama tulla!

„Kena keik“ etendub Maasi maalinnal 10.-12. augustil 2022 kell 19.

Projektis nõ „saba ja karvadega“ osalenu

Külasepa Silla Mall

Autori foto

Tule esitlusele! Märt Treier

Populaarse hommikujuttude raamatu autor
esitleb oma uut raamatut
„Eluolulised lood“

Hellamaa Raamatukogus

14. dets kell 16

Elu kinnitab kõike.
Tuleb vaid õige näide leida.

Osalemine COVID-tõendi ja maskiga

Kirikuteated

EELK Muhi Katariina kogudus

Pühapäev, 12. detsember - Advendiaja 3. pühapäev. Kl 14 jumalateenistus armulauaga (kirikus).

Reede, 24. detsember - Jõululaupäev. Kl 14 jumalateenistus (kirikus). Laulab Muhi segakoor Tiina Sünteri juhatamisel.

Laupäev, 25. detsember - 1. jõulupüha. Kl 14 jumalateenistus armulauaga (kirikus). Kristuse sündimispüha.

Värsked teated kodulehel muhu.eelk.ee

Koguduse õpetaja **Hannes Nelis**
Tel. 529 1881, e-post: hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani
Pühakuju kogudus

4. detsembril kl 10 Jumalik liturgia.

Hellamaa ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kogudus

24. detsembril kl 15 Kristuse sündimise Jõuluõhtu teenistus, laste kinkide jagamine.

Teenib preester **Toivo Treima**, tel 5635 0051; toivo@eoc.ee

Näärikuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Armilda Kiik	98 (1.1)
Adele Vaga	95 (24.1)
Maimu Äkke	93 (14.1)
Leida Kirst	92 (22.1)
Bruno Kollo	92 (30.1)
Maimu Parbus	91 (8.1)
Helga Tammik	91 (28.1)
Helvi Ots	88 (23.1)
Harri-Eduard Viik	86 (3.1)
Peeter Vingisaar	86 (8.1)
Meida Mereäär	86 (12.1)
Helve Saartok	84 (1.1)
Meida Kamp	83 (27.1)
Hilja Pauts	83 (28.1)
Milla Vaher	81 (14.1)
Aire Liik	70 (18.1)
Janne Kommel	70 (21.1)
Neeme Vaher	70 (25.1)

Märt Lehto	60 (18.1)
Villu Veski	60 (19.1)
Viktor Semjonov	60 (20.1)
Aili Heinat	60 (22.1)
Leili Valdmets	60 (22.1)
Alli Kalm	60 (27.1)
Robert Lagunov	60 (30.1)
Hillar Soom	60 (31.1)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

KORSTEN PUHTAKS

tel 56935883

Aadu Süld ■ Saare korsten OÜ

* Ostan korteri, maja või äripinna Muhi saarel. Telefon 512 3086.

*** Ostame raieõigust, kasvavat võsa ja küttepuid.** Eriti sobivad surnud ja murdunud saare enamusega langid. Saare küttepuid eest pakume kõrgeimat hinda Saaremaal!
Täpsem info: tel 5097 679 ja info@muhavarahaldus.ee

Soovid osta - müüa kinnisvara või vajad hüva nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**
Tel: +372 5191 2950,
lauri@adrem.ee
www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Muhi kinnisvarast! Adrem Kinnisvara tegutseb Saare maakonnas kinnisvaraga juba aastast 2002!

TOOROS

KAEVETEHNIKA RENT JA VEOTEENUSED
VEOAUTO | MINIEKSKAVAATOR | RATASLAADUR

info: **tooros.ee** | +372 **5567 2000**

Jaanuari Muhulase materjalid on teretulnud **5. jaanuari õhtuni**.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 5228 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhu.ee/muhulase-arhiiv
Trükkinud Saaremaa Trükikoda 470 eks.
Hind **50** eurosent

24. novembril lahkus vaikselt 80. eluaastal
Ülo Rehepapp

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

4. novembril 89-aastane **Manivald Piipuu**.
7. novembril 88-aastane **Helju Vaga**.
7. novembril 66-aastane **Mart Lasn**.
15. novembril 89-aastane **Asta Venda**.
19. novembril 70-aastane **Peeter Tänav**.
19. novembril 82-aastane **Matti Tamm**.
24. novembril 80-aastane **Ülo Rehepapp**.

Tunneme kaasa omastele!